

สรุปผลการประเมินและข้อเสนอแนะ

ในการประเมินผลโครงการประชุมสัมมนาผู้แทนศูนย์ส่งเสริมและพัฒนา
วัฒนธรรม เพื่อการจัดตั้งชมรมส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีไทยนี้ มีจุดมุ่งหมาย 4
ประการคือ ประการแรกเพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการ
ประชุมสัมมนาผู้แทนศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติในด้านการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมไทยด้านศิลปแขนงดนตรีไทย
ประการที่สอง เพื่อประเมินความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้ในการดำเนินการประชุม
สัมมนาผู้แทนศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม ประการที่สาม เพื่อประเมินความเหมาะสม
ของการดำเนินการประชุมสัมมนาผู้แทนศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม และประการ
สุดท้าย เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการประชุมสัมมนาผู้แทนศูนย์ส่งเสริมและพัฒนา
วัฒนธรรม ตัวอย่างประชากร คือ ผู้แทนศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม จำนวน 51 คน
คณะกรรมการดำเนินงานการประชุมสัมมนา จำนวน 15 คน และวิทยากรในการประชุม
สัมมนา จำนวน 14 คน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 6 ชนิดคือ แบบสำรวจ
ความต้องการและความคาดหวังของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา แบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ปัจจัยที่ใช้ในการประชุมสัมมนา แบบประเมินประสิทธิภาพของวิทยากร แบบประเมินหลังการ
ประชุมสัมมนา แบบสังเกตที่นักวิจัยมีส่วนร่วมในการประชุมสัมมนา และแบบติดตามผลการ
ปฏิบัติงานของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์แบบสอบ
ต่าง ๆ ด้วยการคำนวณหาค่ามัธยฐาน เลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ค่าสัดส่วน
และวิเคราะห์เนื้อเรื่องจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการประเมินโดยสรุปมีดังนี้

1. สรุปผลการประเมินความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการประชุม
สัมมนาผู้แทนศูนย์

1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการประชุมสัมมนาตรงกัน นโยบายวัฒนธรรม
แห่งชาติในวัฒนธรรมสาขาศิลป แขนงดนตรีไทย และนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการ

วัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงานส่งเสริมพัฒนาและฟื้นฟูคนไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการประชุมสัมมนาตรงกับความต้องการและความคาดหวังของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. สรุปผลการประเมินความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้ในการประชุมสัมมนาผู้แทนศูนย์

2.1 ความเหมาะสมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินการ

2.1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประชุมสัมมนาได้แก่องค์กรวิจัยและวางแผน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม วิทยาลัยครูสวนสุนันทา มีความเหมาะสมในด้านบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการส่งเสริมและพัฒนาคนคนไทยในทางปฏิบัติและการจัดการประชุมสัมมนา เป็นไปตามพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2522

2.1.2 คณะกรรมการดำเนินงานการประชุมสัมมนามีความเหมาะสมทั้งในด้านความรู้และความสามารถตรงตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามคำสั่งของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ที่ สว. 63/2523 และมีจำนวนผู้ปฏิบัติการในหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ต่อจำนวนผู้เข้ารับบริการในแต่ละลักษณะของงานพอเพียง เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.1.3 คณะวิทยากร ประกอบด้วยนักวิชาการที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะคนคนไทยโดยเป็นที่ยอมรับทั้งในหน้าที่การงานหรือผลงาน โดยการกำหนดบุคคลเพื่อรับหน้าที่เป็นวิทยากรในแต่ละกิจกรรมการประชุมสัมมนาได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และจำนวนของวิทยากรมีความเหมาะสม ในส่วนที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะของกิจกรรม และจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม กล่าวคือ จำนวนวิทยากรต่อจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาในกิจกรรมการบรรยาย มีค่าไม่ต่ำกว่า 1 : 60 และจำนวนวิทยากรต่อจำนวนผู้เข้าร่วมสัมมนากลุ่มย่อยในกิจกรรมการประชุมสัมมนากลุ่มย่อย มีค่าไม่ต่ำกว่า 1 : 17 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.1.4 ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเป็นผู้แทนศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อกำหนดเบื้องต้นของการประชุมสัมมนาในครั้งนี้ทุกคน

2.1.5 สถานที่ต่าง ๆ ที่ใช้ในการประชุมสัมมนา ได้แก่ ห้องประชุมรวม ห้องประชุมสัมมนาคณะย่อย มีความเหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม สัมมนาในค่านับบรรยากาศ เส้นทางการคมนาคม ความเพียงพอ และสภาพแวดล้อม เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ยกเว้นสถานที่พักผ่อนระหว่างหยุดพักการประชุมสัมมนา มีข้อบกพร่องในเรื่องความเพียงพอต่อจำนวนผู้เข้าประชุมสัมมนา และห้องสุขภัณฑ์ที่มีแสงสว่างภายในน้อยเกินไป

2.1.6 งบประมาณของโครงการที่ใช้ในการจัดประชุมสัมมนา และการติดตามผลการปฏิบัติงานของศูนย์ มีความพอเพียงอย่างมาก ตามยอดดุลย์สุทธิของรายรับรายจ่าย และการใช้จ่ายเงินงบประมาณถูกต้องตามระเบียบของกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการใช้จ่ายเงินงบประมาณโครงการ

2.1.7 เวลาที่กำหนดไว้ในการประชุมสัมมนา มีความเหมาะสม โดยสอดคล้องกับจำนวนเงินงบประมาณ กิจกรรมการดำเนินงาน และช่วงระยะเวลาที่จัด คือ วันที่ 8 และ 9 กันยายน 2523 อย่างสมเหตุสมผลตามความเห็นชอบของคณะผู้บริหารโครงการ คณะกรรมการดำเนินงาน และจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.2 ความเหมาะสมของการวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม

2.2.1 การจัดประชุมสัมมนาในครั้งนี้ คณะกรรมการดำเนินงานได้ประชุมวางแผนและเตรียมการล่วงหน้า เป็นไปตามขั้นตอนอย่างมีระบบเป็นระยะเวลาก่อนการประชุม 3 เดือน เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.2.2 การวางแผนเกี่ยวกับวิธีดำเนินงาน ลักษณะของกิจกรรม การกำหนดเวลา สถานที่ที่ได้ในการจัดกิจกรรม อุปกรณ์และการจัดบริการ ได้กำหนดอย่างสอดคล้องและตรงตามเนื้อเรื่องของหลักสูตร และการวางแผนการดำเนินงานได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งนับว่าเหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. สรุปผลการประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการประชุมสัมมนา ศูนย์

3.1 การดำเนินการประชุมสัมมนา ได้จัดกิจกรรมตามแผนการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ทุกขั้นตอน ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการทุกประการ โดยได้เลือกใช้วิธีดำเนินการ กิจกรรม วิทยากร และเวลาที่มีความสอดคล้อง และมีความสัมพันธ์กัน ความเหมาะสมของกิจกรรมที่จัดได้แก่

1. การบรรยายภาคความรู้เกี่ยวกับนโยบายหลักการและเหตุผลของโครงการก่อนการดำเนินการกิจกรรมอื่น ๆ ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนามีความเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของคนที่ต้องนำผลของการประชุมสัมมนาไปดำเนินการอย่างถูกต้อง

2. การอภิปรายภาคความรู้ของคณะวิทยากร เกี่ยวกับเรื่องปัญหาและแนวโน้มของดนตรีไทยในสภาพของสังคมปัจจุบันก่อนการสัมมนากลุ่มย่อย ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ทราบและเข้าใจ สภาพของปัญหาที่แท้จริงของดนตรีไทยและจะค้นหาแนวทางของการส่งเสริมและพัฒนาค่านดนตรีไทยในรูปของการจัดตั้งชมรมส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีไทย ในการประชุมสัมมนากลุ่มย่อยได้อย่างถูกต้อง

3. การประชุมสัมมนากลุ่มย่อยทำให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน และวิเคราะห์ความคิดในการแสวงหารูปแบบและแนวทาง วิธีการดำเนินงานการจัดตั้งชมรมได้อย่างเหมาะสมกับสภาพของปัญหา และจะได้นำผลของการประชุมสัมมนาไปปฏิบัติในการจัดตั้งชมรมอย่างถูกต้องและมีใจ

4. การบรรยายพิเศษประกอบการสาธิตทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับประสบการณ์ตรงจากแบบตัวอย่างของการจัดกิจกรรมการเล่นดนตรีไทยและวิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการจะนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการภายในศูนย์

5. การบรรยายและการอภิปรายซักถามเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและประสานงานจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเกี่ยวกับการจัดตั้งชมรมส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีไทย ทำให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ทราบขอบเขตของข้อจำกัด (Constraints)

และสิ่งเกื้อหนุน (Resources) ที่ศูนย์จะได้รับจากการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ เช่น เรื่องเงินงบประมาณ เป็นต้น

ปัญหาที่สืบจากการดำเนินกิจกรรม

1. เวลาของกิจกรรมการบรรยาย และการอภิปรายไม่สามารถจะควบคุมให้เป็นไปตามตารางกำหนดการได้ เนื่องจากเวลาที่กำหนดไว้ในการจัดถามปัญหาไม่เพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนคำถามที่ผู้เข้าร่วมประชุมสนทนาให้ความสนใจ

2. กิจกรรมการบรรยายพิเศษประกอบการสาธิต อุปกรณ์เครื่องเล่นดนตรีไทยไม่ได้รับการตรวจสอบก่อนการแสดง บางชิ้นอยู่ในสภาพชำรุดจึงมีปัญหาค่าเงินกิจกรรม

3. การไม่สามารถควบคุมจำนวนผู้เข้าร่วมสังเกตการณ์ของกิจกรรม บางรายการได้นั้น ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานในค่าน สถานที่ และการบริการ เครื่องดื่มและอาหารว่าง

4. หัวข้อของการประชุมสัมมนากลุ่มย่อยมีขอบเขตอยู่ในวงกว้าง ไม่เหมาะสมกับเวลาที่กำหนดไว้อย่างจำกัด

5.2 จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมของผู้วิจัย และจากแบบประเมินประสิทธิภาพวิทยากรและความเหมาะสมของการดำเนินการประชุมสัมมนาตามทัศนะของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา พบว่า การดำเนินการประชุมสัมมนามีความเหมาะสมอย่างยิ่ง กล่าวคือ

1. การบรรยายและการอภิปรายของวิทยากรมีความเหมาะสมในแง่ที่ว่าวิทยากรได้บรรยายหรืออภิปรายตรงตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย คำบรรยายให้ทั้งความรู้และแนวคิดในทัศนะที่กว้าง เข้าใจง่ายและชัดเจน

2. การตอบปัญหาหรือข้อซักถามของวิทยากรมีความเหมาะสมในแง่ที่ว่าสามารถตอบปัญหาได้อย่างแจ่มชัดและตรงประเด็น และเปิดโอกาสในการซักถามอย่างทั่วถึง

3. การใช้เวลาแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม ในแง่ที่ว่าวิทยากรสามารถบรรยายหรืออภิปรายได้อย่างเพียงพอและครอบคลุมเนื้อหา ถึงแม้ว่าจะมีความจำกัดในเรื่องการตอบปัญหาข้อซักถามของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาที่ถามมามาก และการสัมมนากลุ่มย่อยก็ตาม

4. ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาให้ความสนใจต่อกิจกรรมทุก ๆ กิจกรรมเป็นอย่างมาก โดยสังเกตจากจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา ซึ่งจะครบตามจำนวน 51 คนทุกรายการและ จากการซักถามปัญหาและการรวมอภิปรายเสนอแนะความคิดเห็นต่าง ๆ

5. ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาส่วนใหญ่ต่างมีความเห็นว่าการจัดประชุมสัมมนาในครั้งนี้ ควรจะใช้เวลา 3 วันเป็นอย่างน้อยโดยให้เพิ่มกิจกรรมภาคปฏิบัติในการมีส่วนร่วมกับการเล่นดนตรีไทยให้มากขึ้น

4. สรุปผลการประเมินผลผลิตของโครงการประชุมสัมมนาผู้แทนศูนย์

4.1 ผู้แทนศูนย์ได้รับผลสัมฤทธิ์จากการประชุมสัมมนาในเรื่องความรู้ความเข้าใจในนโยบาย หลักการและเหตุผลของกทวดำเนินการตามโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.62 ถึง 4.48 และ จำนวนผู้แทนศูนย์ที่ตอบแบบประเมินด้วยระดับคะแนน 3.00 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 98.04 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้แทนศูนย์จากการประเมินในเรื่องนี้จะต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 3.50 และ จำนวนผู้ตอบแบบประเมินด้วยระดับคะแนน 3.00 ถึง 5.00 ในระบบ 5 ระดับ จะต้อง มีจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วัตถุประสงค์ของโครงการประชุมสัมมนาได้บรรลุเป้าหมาย ข้อที่ 1

4.2 ร้อยละ 37.25 ของผู้แทนศูนย์ได้ส่งโครงการเสนอการจัดตั้งชมรมส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีไทย ภายในเดือนธันวาคม 2523 หลังการประชุมสัมมนาเมื่อวันที่ 8-9 กันยายน 2523 เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติพิจารณาเห็นชอบ อนุมัติและให้ข้อแนะนำ มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า วัตถุประสงค์ของโครงการประชุมสัมมนายังไม่บรรลุเป้าหมายในข้อที่ 2

4.3 ร้อยละ 84.31 ของผู้แทนศูนย์ได้ดำเนินการจัดตั้งชมรมส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีไทย เช่น การประชุมวางแผนการดำเนินงานชมรม การตั้ง

คณะกรรมการชมรม การรับสมาชิก การจัดกิจกรรมหรืออย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

ร้อยละ 15.69 ของผู้แทนศูนย์ยังมีค่าเป็นงานใด ๆ เกี่ยวกับการจัดตั้งชมรมส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีไทย ซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กล่าวคือ การไม่ปฏิบัติงานของศูนย์ในการจัดตั้งชมรมจะต้องมีค่าเป็น 0

ร้อยละ 9.80 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม ได้มีชมรมส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีไทยอย่างสมบูรณ์ หลังจากการประชุมสัมมนาไปแล้ว 6 เดือน ตามอนุสนธิของการประชุมสัมมนา ซึ่งยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กล่าวคือในเรื่องนี้ จำนวนศูนย์จะต้องมีค่าร้อยละไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25

ในข้อ 4.3 นี้ผลการประเมินไม่เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินอย่างครบถ้วน ย่อมจะถือได้ว่า วัตถุประสงค์ของโครงการการประชุมสัมมนา ยังไม่บรรลุเป้าหมายข้อที่ 3

4.4 ผู้แทนศูนย์ได้รับผลสัมฤทธิ์จากการประชุมสัมมนาในด้านความรู้ ความเข้าใจในแนวทาง วิธีการสนับสนุนส่งเสริม และประสานงานจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ด้วยค่าคะแนนเฉลี่ย 3.56 และจำนวนผู้แทนศูนย์ ร้อยละ 96.08 ได้ตอบแบบประเมิน ด้วยระดับคะแนนตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ค่าคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินในเรื่องนี้ของผู้แทนศูนย์จะต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 3.50 และ จำนวนผู้แทนศูนย์ที่ตอบแบบประเมินด้วยระดับคะแนน 3.00 ถึง 5.00 ในระบบ 5 ระดับ จะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วัตถุประสงค์ของโครงการประชุมสัมมนาได้บรรลุเป้าหมายข้อที่ 4

อภิปรายผลการประเมินและข้อเสนอแนะ

จากการประเมินโครงการประชุมสัมมนาผู้แทนศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม ได้พบข้อบกพร่องหลายประการที่สมควรได้รับการพิจารณาแก้ไข อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโครงการนี้ต่อไปและอาจจะเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินงานในโครงการอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้

1. สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการประชุมสัมมนาได้แก่ สถานที่ที่พักผ่อนในระหว่างหยุดพักการประชุมสัมมนา ซึ่งใช้ระเบียบข้างนอกห้องประชุม จัดเป็นที่รับประทานอาหารว่างนั้นยังไม่มีความสะดวกและเพียงพอ ถึงแม้ว่าจะอยู่ในบริเวณเดียวกับที่ประชุมสัมมนาก็ตาม เพราะสามารถจุคนได้เพียง 40 คนเท่านั้น และการแก้ปัญหาของคณะกรรมการดำเนินงานด้วยการจัดที่สำรอง โดยใช้ห้องเรียนในบริเวณที่ห่างไกลออกไปไม่น่าจะเป็นผลดี เนื่องจากว่าสถานที่พักผ่อนนี้เป็นที่รวมของการให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาได้มีอิสระและโอกาสในการทำความรู้จักได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดซึ่งกันและกัน อันจะก่อประโยชน์ทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ของการประชุมสัมมนาในครั้งนี้ ส่วนในเรื่องห้องน้ำนั้นยังบกพร่องในเรื่องแสงสว่างภายในห้องน้ำสตรี ดังนั้นคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายสถานที่ ควรที่จะได้มีการสำรวจความพร้อมและความเหมาะสมของสถานที่ต่าง ๆ ที่ใช้ในระหว่างการประชุมสัมมนาอย่างละเอียด ก่อนการประชุมสัมมนาอย่างถี่ถ้วน เพราะสิ่งเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อการประชุมสัมมนาได้ประการหนึ่ง

2. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมในบางรายการมีความคลาดเคลื่อนไม่เป็นไปตามกำหนดเวลาที่วางไว้ เนื่องจากการตามปัญหาของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนามีมาก เช่น การอภิปรายของคณะวิทยากร เป็นต้น อันจะมีผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้เสียประโยชน์โดยรวมเพราะ การกำหนดเวลาในแต่ละกิจกรรมจัดตามความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องของหลักสูตร ดังนั้นคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายกิจกรรม ควรจะได้ออกลงปรึกษาหารือ ทำความเข้าใจกับคณะวิทยากรของแต่ละกิจกรรมให้ดำเนินกิจกรรมสอดคล้องกันระหว่างวิธีการและเวลา จะช่วยแก้ปัญหากการคลาดเคลื่อนของเวลาได้ประการหนึ่ง

3. ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาส่วนใหญ่เสนอแนะว่า การจัดประชุมสัมมนาควรจัดอย่างน้อย 3 วัน และเพิ่มกิจกรรมภาคปฏิบัติด้วย เพราะจะได้มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมภาคปฏิบัติควบคู่ไปกับภาคทฤษฎี ซึ่งจะได้รับประโยชน์ต่อการนำผลของการประชุมไปดำเนินกิจกรรมของชมรมได้มากกว่า การได้รับความรู้ในภาคทฤษฎีแต่อย่างเดียว ในข้อนี้คณะกรรมการควรจะได้วางแผนการจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงการนำผลของการประชุมสัมมนา ไปปฏิบัติต่อไปในอนาคต เฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเล่นคนครีไทยแล้ว จำเป็นที่

จะต้องได้มีการปฏิบัติควบคู่กับความรู้จักทฤษฎีด้วย และจากการประเมินเรื่องงบประมาณของโครงการพบว่า มีความพอเพียงอย่างมาก คือ มีเงินส่วนที่เหลือจำนวนหนึ่ง ถ้าได้นำมาพิจารณาประกอบการเพิ่มกิจกรรมในเรื่องนี้แล้ว และเพิ่มระยะเวลาของการประชุมสัมมนาออกไปอีกเป็น 3 วัน น่าจะไม่เกิดปัญหาและอุปสรรคแต่อย่างใด อีกทั้งสามารถช่วยแก้ปัญหาในข้อ 2 ได้อีกด้วย

4. อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมสาธิตการเล่นดนตรีไทย คือ เครื่องดนตรีบางชิ้นชำรุด การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการหามาเปลี่ยนใหม่ได้ทันที่นั้นนับว่าดีแต่หากไม่สามารถจะหามาทดแทนได้ย่อมจะเกิดผลเสียต่อการจัดกิจกรรมนี้ทั้งหมด เพราะการเล่นดนตรีไทยจะไม่สามารถดำเนินไปได้หากอุปกรณ์ที่สำคัญได้ขาดหายไป เมื่อไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ย่อมจะเป็นผลเสียต่อวัตถุประสงค์ของการประชุมอย่างยิ่ง คณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายกิจกรรมควรจะได้มีการสำรวจความพร้อมและความเรียบร้อยของอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องนำมาใช้ประกอบการประชุมสัมมนาทุกอย่าง ก่อนการประชุมสัมมนาอย่างน้อยที่สุด 1 วัน

5. มีผู้ร่วมสังเกตการณ์จากการประชุมสัมมนาเป็นจำนวนมากในบางกิจกรรม เช่น กิจกรรมการบรรยายประกอบการสาธิต ซึ่งมีผู้ขอเข้าสังเกตการณ์จำนวนถึง 82 คน การไม่ได้วางแผนหรือกำหนดจำนวนผู้เข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมล่วงหน้า จะทำให้มีผลกระทบต่อบรรยากาศที่เหมาะสม ซึ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา ดังนั้นคณะกรรมการดำเนินงานควรได้พิจารณาถึงเรื่องนี้ด้วย เพราะจุดมุ่งหมายของการประชุมสัมมนามุ่งถึงประโยชน์ที่จะได้รับของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา

6. เนื้อเรื่องในการประชุมสัมมนากลุ่มย่อยมีมากและผู้เข้าร่วมสัมมนาบางคนไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น จากการสังเกตพบว่าน่าจะเป็นเนื่องจาก การวางแผนในการกำหนดเวลาในการประชุมสัมมนากลุ่มย่อยไม่ได้คำนึงถึงเนื้อหาสาระของแต่ละหัวข้อที่จะสัมมนา เวลาที่กำหนดไว้เพียง 2 ชั่วโมง 30 นาที จึงไม่เพียงพอ และการที่ผู้เข้าร่วมสัมมนบางคนไม่มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นอาจจะเป็นเพราะประธานกลุ่มย่อยไม่สามารถจะควบคุมกิจกรรมได้อย่างเป็นผลดี รวมทั้งวิทยากรประจำกลุ่มมิได้แสดงบทบาทในการชี้แจงวิธีการสัมมนาให้ทราบอย่างชัดเจนในเรื่องเหล่านี้ คณะกรรมการ

คำเนิงานควรจะได้นำไปพิจารณา ในการวางแผนจัดการประชุมสัมมนาแต่ละครั้งควร
 ได้วิเคราะห์หลักสูตร แล้วกำหนดเวลาการจัดกิจกรรมของแต่ละเนื้อหาของหลักสูตร
 ให้สัมพันธ์กัน และควรได้เน้นเรื่องบทบาทและหน้าที่ของวิทยากรประจำกลุ่มที่สำคัญ ๆ
 ในการประชุมวางแผนด้วย

7. เมื่อพิจารณาค่าร้อยละของจำนวนศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม
 ที่ส่งโครงการเสนอการจัดตั้งชมรมส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีไทย เพื่อได้รับการ
 อนุมัติและการเสนอแนะจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ภายในเดือน
 ธันวาคม 2523 หลังจากการประชุมสัมมนา มีค่าเท่ากับร้อยละ 37.25 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์
 ที่กำหนดไว้มาก แสดงให้เห็นว่า ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมไม่ได้เห็นความสำคัญ
 ของขั้นตอนการปฏิบัติงานตามโครงการ ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากที่ว่า ผู้แทนศูนย์ที่เข้าร่วม
 ประชุมสัมมนา ละเลยหน้าที่ตามอนุสนธิของการประชุมสัมมนาที่ตนพึงปฏิบัติ เพราะจาก
 การประเมินได้พบว่า มีศูนย์ที่ได้ดำเนินการจัดตั้งชมรมโดยที่ยังมิได้รับการอนุมัติโครงการ
 จากทางสำนักงานมีจำนวนถึงร้อยละ 62.75 ในเรื่องนี้คณะกรรมการผู้บริหารโครงการ
 ควรที่ได้ทำหน้าที่สื่อราชการติดต่อกับผู้รับผิดชอบศูนย์คือประธานศูนย์โดยตรง ให้ได้ทราบ
 ถึงแนวทางที่ศูนย์จะต้องพึงปฏิบัติ เพื่อจะได้สั่งการหรือมอบหมายหน้าที่ให้ผู้แทนศูนย์ที่เข้า
 ร่วมประชุมสัมมนาให้รับผิดชอบอย่างเป็นทางการเพราะจากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทาง
 การทราบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา มิได้รายงานผลการประชุมสัมมนาให้คณะกรรมการ
 ของศูนย์ได้ทราบเลย

8. เมื่อพิจารณาคำแนะนำผลการประชุมสัมมนาของผู้แทนศูนย์ส่งเสริม
 และพัฒนาวัฒนธรรมไปดำเนินการ เรื่องชมรมส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีไทย จากการ
 ประเมินพบว่า ร้อยละ 15.69 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมยังมีได้ดำเนินการ
 ใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้เลย และมีเพียงร้อยละ 9.80 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนา
 วัฒนธรรมเท่านั้นที่ได้มีการจัดตั้งชมรมส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีไทยอย่างสมบูรณ์
 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้มาก แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการจัดตั้งชมรมดังกล่าว
 ภายในศูนย์ต่าง ๆ นั้น น่าจะมีปัญหาและอุปสรรค และจากการรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหา

จากการติดตามผลการปฏิบัติงานทุกศูนย์พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการดังกล่าวสรุปได้ดังนี้คือ

1. สถานที่ตั้งชมรม จำนวนศูนย์ที่ไม่มีที่ตั้งชมรม ได้แก่ศูนย์ที่เป็นโรงเรียนมัธยมประจำจังหวัด มีจำนวน 8 ศูนย์ จึงเป็นสาเหตุให้ศูนย์เหล่านี้ไม่ได้ดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการจัดตั้งชมรมเลย

2. การขาดงบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งมีจำนวนศูนย์ถึง 44 ศูนย์สาเหตุที่ขาดเนื่องจากเงินอุดหนุนศูนย์จากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ ในเรื่อง การดำเนินงานกิจกรรมวัฒนธรรมของศูนย์ปีละ 10,000 บาทนั้น มีโครงการที่ต้องปฏิบัติตามแผนของสำนักงานในเรื่องอื่น ๆ อยู่แล้ว ไม่สามารถจะนำมาใช้ในการดำเนินการเรื่องเกี่ยวกับชมรมได้ และขอให้สำนักงานตั้งงบในเรื่องนี้เป็นพิเศษ

3. บุคลากรประจำศูนย์ เป็นข้าราชการประจำไม่มีเวลาในการปฏิบัติงานชมรมในเวดาราชการใด มีจำนวน 44 ศูนย์

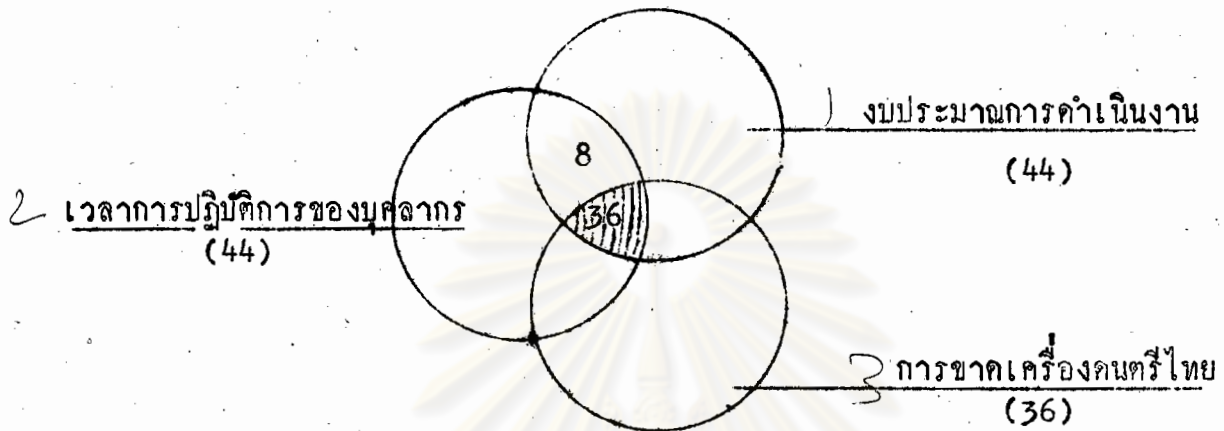
4. การขาดเครื่องดนตรีไทยประจำชมรม มีจำนวน 36 ศูนย์ เนื่องจากศูนย์เป็นสถานศึกษาจะต้องใช้ในการเรียนการสอน

5. ผู้บริหารไม่สนับสนุนการดำเนินงานชมรม เพราะศูนย์ไม่มีกำลังเพียงพอในเรื่อง อุปกรณ์และบุคลากรเนื่องจากเป็นศูนย์ที่ตั้งอยู่ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีจำนวน 6 ศูนย์

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นพบว่า ศูนย์ต่าง ๆ ประสบปัญหาสำคัญ 3 ประการด้วยกันคือ งบประมาณการดำเนินงาน เวลาการปฏิบัติงานของบุคลากรและการขาดเครื่องดนตรีไทย เมื่อจัดกลุ่มของปัญหาประเภทต่าง ๆ แล้ว แสดงให้เห็นถึงน้ำหนักของปัญหาทั้ง 3 ประการ ดังแสดงรายละเอียดในแผนภูมิที่ 7

แผนภูมิที่ 7 กลุ่มของประเภทปัญหาของผู้แทนศูนย์ในการจัดตั้งชมรมส่งเสริม
กิจกรรมการเล่นดนตรีไทย

จากข้อมูลข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ควรได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาเหล่านี้ และควรได้รับดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นการด่วน ทั้งนี้เพื่อความเป็นไปได้ในการดำเนินการจัดตั้งชมรมส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีไทยภายในศูนย์

ขอเสนอแนะสำหรับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

1. จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวข้องกับโครงการนี้ พบว่า ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนารัฐธรรมนูญทุกศูนย์ตั้งอยู่ ณ สถานศึกษา เช่น วิทยาลัยครู วิทยาลัยพลศึกษา และโรงเรียนมัธยมประจำจังหวัด คณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์คือข้าราชการประจำสถานศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัดนั้น ๆ ดังนั้น จึงก่อให้เกิดอุปสรรคอย่างมากในเรื่องของเวลาการปฏิบัติงาน ด้วยเหตุที่ว่า คณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์จะต้องมีหน้าที่ประจำต้องปฏิบัติในเวลาดำเนินการ สำนักงานควรที่จะพิจารณาในเรื่องนี้ประกอบการดำเนินงานโครงการไม่เฉพาะแต่การจัดตั้งชมรมเท่านั้น กิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ก็เกิดปัญหาเช่นนี้เหมือนกัน ทางแก้ปัญหาคือที่ที่สุดถ้าเป็นไปได้ก็คือการตั้งศูนย์วัฒนธรรมในจังหวัดต่าง ๆ ให้เป็นหน่วยงานเอกเทศที่ขึ้นตรงกับสำนักงาน

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เพราะยอมจะทำให้สำนักงานสามารถที่จะทำเนิ
กิจกรรมได้ทุก ๆ อย่างตามกำลังของศูนย์ และตามนโยบายของสำนักงาน

2. จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโครงการ ทราบว่าสำนักงานมีความ
จำกัดในเรื่องงบประมาณการอุดหนุนศูนย์ในเรื่องงานวัฒนธรรมทุก ๆ ด้าน โดยให้การ
สนับสนุนศูนย์ปีละ 10,000 บาทเท่านั้น ซึ่งยอมจะมีจำนวนไม่เพียงพอ ดังนั้นในการจัด
ตั้งชมรม สำนักงานควรจะต้องตั้งงบประมาณสำหรับการดำเนินงานโดยเฉพาะ เป็น
พิเศษ

3. จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศูนย์ ทราบว่า
อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องดนตรีไทย ศูนย์ได้ใช้จากสถานศึกษาที่เป็นที่ตั้งศูนย์ ดังนั้นถ้าจะ
ดำเนินการในเรื่องนี้แล้ว สำนักงานควรได้คำนึงถึงอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ประกอบการ
ดำเนินงานต่าง ๆ ที่เป็นสมบัติของศูนย์เองและควรได้มีการสำรวจความพร้อมของ
องค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลพื้นฐานเสียก่อนเป็นอันดับแรกประกอบกับความ
พร้อมของสำนักงานในเรื่องที่จะสามารถสนับสนุนได้ เช่น การจัดสรรงบประมาณในการ
จัดซื้ออุปกรณ์ เป็นต้น แล้วจึงค่อยวางแผนการดำเนินงานในลำดับต่อไป การที่จะคาดหวัง
ให้ศูนย์ได้ปฏิบัติงานใด ๆ ตามนโยบายของสำนักงาน หรือนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาตินั้น
ยอมจะเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ยาก ถ้าขาดความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้

4. โครงการการประชุมสัมมนาผู้แทนศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม
เพื่อการจัดตั้งชมรมส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีไทยนี้สมควรที่จะได้มีการแก้ไขปัญหา
ต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของโครงการ
ดังที่ได้เสนอไว้ข้างต้นเสียก่อน ถ้าหากว่าปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ไม่สามารถที่จะแก้ไข
ได้แล้ว ก็คาดว่าโครงการนี้จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้เลย และโครงการนี้
ก็อาจจำเป็นต้องเลิกไปในที่สุด

สรุป จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า การจัดตั้งชมรมส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีไทย เป็นเรื่องที่จะต้องได้รับการวางแผนอย่างมีระบบมากกว่านี้ กล่าวคือ ประการแรก จะต้องพิจารณาถึงความพร้อมของหน่วยงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ที่จะสามารถรับนโยบายนี้ไปดำเนินงานตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สอง ความสามารถในการให้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการดำเนินงาน เช่น งบประมาณ และอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น ประการสุดท้ายคือ วิธีการดำเนินงานที่เหมาะสมสำหรับการจัดตั้งชมรม สำหรับการประชุมสัมมนาในครั้งนี้ไม่น่าจะนำมาใช้เป็นวิธีการหลัก เพื่อให้ได้ผลผลิตของโครงการโดยตรง ซึ่งเป็นไปได้ยากมากสำหรับการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว เพราะโดยลักษณะของการประชุมสัมมนาแล้ว เป็นเพียงวิธีการพื้นฐานย่อย ๆ อันหนึ่ง ซึ่งเป็นการร่วมกันสำรวจและหาแนวทางในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งเท่านั้น ส่วนการนำผลของการประชุมสัมมนาไปแก้ไขปัญหาค่าต่าง ๆ ให้ได้ผลสัมฤทธิ์อย่างเต็มที่ก็แต่เฉพาะ ปัญหาที่มีโครงสร้างหรือองค์ประกอบที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ไม่ควรที่จะพึ่งหรือใช้การประชุมสัมมนา เพื่อการจัดตั้งชมรมดังกล่าวเท่านั้น นั่นคือการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประชุมสัมมนาในครั้งนี้ ไม่ควรที่จะได้ผลหรือระบุงการมีชมรมส่งเสริมกิจกรรมการเล่นดนตรีภายในศูนย์ด้วยวิธีการประชุมสัมมนาเพียงอย่างเดียว